

J E L E N K Ö R.

66. szám

Pest, szerda augusztus 19^{én}

1835.

Foglalat: Magyar- és Erdélyország (királyi leírás az országos KK. és RRhez; kinevezések; a' magy. tud. Társaság Vlik nagy gyűlése; a' kegy. iskolai rend gyásztisztelkedése Isó Ferenczért; Bujánovics Lukács és Braidswar Antal †.; süly Aradban; börtérme Horvát- és Erdélyországban 's a' t.) Anglia (felső- és alsóházi vitatások jul. 29. — aug. 4kig; Shaw és O' Connell öszszekapnak, Wertherell és Knight; Winchelsea és Brougham.) Franciaország (sajtótörvényi javaslatok 's a' 28kán elestek temetési pompája). Spanyolország (Barcelonában 's egyebütt új nyugtalanság, 's annak okai). Oroszország.

MAGYAR- és ERDÉLYORSZÁG.

Pozsony. A' szőlőszabadság iránt, mintán a' RR. azon minapi állapotásuk, hogy e' tárgyban a' Nádor ő fonsége közbenjárása kéressékki, nem sikerült, aug. 12kén országos ülésben a' KK. és RR. többsége ujjlag a' sérelmi fölírás mellett nyilatkozott. Ennek következtetésében átküldvén a' RR. mind e' tárgyban, mind pedig a' fölírásboritéki czimzet-irántiban a' fő táblához új üzenetjüket, itt mind a' két tárgy az előbbi határozatnál maradt, az elsőre el nem fogadhatás, utóbbira nézve pedig folyvást, valami középut-javasítás határozatván. Egyébiránt a' sérelmek vizsgálatát rendszeren folytatják.

Az aug. 14ki elegy ülésben fölvastatott Ő felségének f. év. aug. 12kén Bécsben költ kegyelmes leírása, mellyben az Ország RRei intetnek: hogy „mivel az országgyűlési egyezkedések folyama a' felírások külsején használandó czimzet közbevetett kérdése által félben szakítottott, 's már huzamosan késleltetik, de az idő további vesztegetésének elmellőzése tekintetéből is, mint hogy az elődök idejében a' felírások azoknak, mik a' külső alakra tartoznak, elmellőzésével, az ország Nádora által is kézhez adattak, ezen példát — sértetlen maradván egyébiránt az egyezkedések szokott módja — ez alkalommal is követelni, 's a' kir. felség legfensőbb tekintete elébe juttatandókat ez uton fölterjesztetni törekedjenek.“

Ő cs. kir. fölsége jul. 13káról költ legfensőbb határozata szerint Szent-Iványi Vinczét a' nagymélt. magyar kir. Helytartóság tiszteletbeli titoknokát, és Papp Gábort tek. Fejér vmegye tisztifőügyészét ugyancsak a' nm. magy. kir. Helytartóság valóságos titoknokivá méltóztatott kinevezni.

Ő cs. kir. apostoli fölsége julius 21ki legmagasb végzete szerint az esztergami főkapitánynál Miskolezy Márton kánonokot és nyitrai főesperest „Esztergam-vári szent István“ prépostjává, 's báró Rudnyánszky Sámuel kánonokot nyitrai főesperessé; továbbá a' szombathelyi székes kapitánynál Sággy Mihály őrkánonokot éneklő-kánonokká, Török József kánonokot és pápoczi perjelt őrkánonokká, Eberl Mihály kánonokot és alsólendvai főesperest pápoczi perjellé méltóztatott kinevezni.

MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁGI JELENTÉS.

A' Társaság Vlik nagy gyűlése, e' f. e. September 7dikén kezdődik 's a' vidéki tagok így, az előlülői már elküldözött meghívó-levelekre, őikán jelennek meg Pesten. Igazgatósági ülések kezdete September 9dike.

Aug. 14kén 1835.

Döbrentei Gábor m. k.

titoknok,

lakik Budán, most a' hidon alul levő új szegletépületben, Lyka ház.

Pest aug. 17én. Minthogy mindent, a' mi érdekes, épületes és hasznos, sietve iparkodunk a' Hazával közleni, ennél fogva említjük azt is, mi e' napokban Budapest figyelmét ébreszté. A' kegyes iskolai Rend magyar és erdélyországi házainak összes előljárósága tudnillik most Vác helyett itt közgyűlést tartott, hogy a' rendszeres három év lefolytával szabályszerűleg fő kormányzót válasszon. Ez a' f. h. 15kén úgy ment véghez, hogy a' közszeretetű Grosser János eddig méltó dicsérettel viselt hivatalára közakarattal az egész testvér két hazai kegyes szerzet kormányzójának (provincialisnak) t. i. ismét elválasztatnék, kormánysegédükül (assistens) szinte közegyezetű szavazattal megválasztattak: Szankovics Miklós, Hegedűs Aloiz, Nagy Leopold, Spánik Glyczer, Ugróczy Ferencz 's Róth Mihály; kormánytanácsnokul (consultor): Szabó Elek és Tamássy Kalazancz. Auguszt. 16ka a' szerzet belső állapotja vizsgálatára fordítottott; 17ke pedig boldogult Isó Ferencz fejedelmünk dicsőítő hálás emlékének szenteltetett. Való ugyan, hogy az ájtatos szerzet úgy mint nyilván. tanító 's nevelő testület az egész Hazával együtt tüstént gyászolá a' halhatatlan érdemű Fölségnek, mint másod Alkotója 's Alapítójának eltűntét; 's mind pesti mind egyéb szerzetes házaiban és oktató intézeteiben gyásztiszteletét engesztelő misék 's magasztaló beszédekkel nyilvánosítá, de összeleg az egész Magyar- és Erdélyországra kiterjedt Rend úgy is mint birtokos tagja nemzetünk egyetemének, gyász és hála tisztelkedését fölnöke tanácsából akkorra határozá, midőn az egész Rend összegyűlt képviselőjében személyesítve van 's épen ez történt mai nap. Nyomatott jelentések által Budapest jelesbeit meghíván ezek közül számosan 9 órára a' Rend szerzetes egyházába megjelentek. Itt a' Rend főigazgatója szerzetestársai segéd szolgálata mellett bemutató a' Mindenhatónak az engesztelő áldozatot. Azután Spánik Glyczer a' budai szerzetes ház és gymnasium igazgatója szinte kétóraig tartott beszédet monda, mellyben az elhunyt koronás Hamvadót mint legjobb 's legbölcsőbb fejedelmet rajzolá 's magasztalá. Ki a' nagyérdemű szónok nyomatott munkáit 's

ifjuságunk kezén forgó történet-könyveit ismeri, esupán valódi érdemmeltatásnak veendi azon nyilatkozást, hogy páratlan könnyüség, emlékező ritka tehetsége, hathatós szónoklata, 's remek tolla számos hallgatóit 's ezek között nm. Mérey Sándor ó excellentziáját is gyönyörűséggel tölté-el. E' jeles szerkezetű beszéd a' kir. egyetem bölcsivel a' Rend költségén magas tárgyhöz méltó disszel közre bocsátatott 's mellékletül csatoltatott hozzá Jallo-sics Andor, azon rendbeli, 's Pesten költészeti tanítónak a' szendergő Fejedelem elhunytára irt 's őt mint hadi és békei erényekben dicsőt éneklő, 's e' nap a' szerzetes asztal fölött a' szerző által elolvasott Elegiája. Jallo-sics Andor ur, mi ritka tulajdon, váltva ölelkezik 's társalkodik Latium 's a' magyar Helikon muzáival 's így ki az érdemet méltánylani tudja 's a' dologhoz ért mind a' két szerző művét mint a' kegyes szerzet hálás érzeményi bizony-ságát örömmel olvasandja.

Aggteleki Bujánovics Lukács táblabíró, Grassalkovics hg., Csáky grófok 's több főrendű nemzetség és uradalom jogigazgatója aug. 15kén Pesten öt napi forrolázból munkás életének 64kében tulvilágra szenderült. Egyike volt az üdvezült a' fő-mélt. törvényszéki Ügyvédkoszorú legjelesb fejei, legmunkásb tagjai közül. Sirján innen hagyott Ön-nönire nézve főkép korán hunyt el a' valóban hosszabb életre méltó, de két jeles keblü 's tehetségű fiai, Sándor t. i. aradmegyei tisz. főjegyző 's a' magyar tudom. akadémia tőkének 400 pengő for. alapítvánnyal nevelője 's Pál zalamegyei aljegyző mint atyjok erényeinek örökösei bel és kültulajdonik-nál fogva már iskitünő érdembimbókat fejleszté-nek mind a' szolgálatjokbeli hatóság mind a' haza oltárára.

F. hónap Skán hunyt el Balassa-Gyarmaton Nógrádban Braidsver Antal ur az egri pát. érsek ó excja kancellárja, az egri szentszék közbirája, egyházi törvények tanárja 's a' t. életének 38kában. Széptudomány, a' legszövevényesb dolgokba is mély belátás, feddhetetlen élet, egyenes minden részrehajlástól idegen lélek 's hivatalos fáradhatlan szorgalom és pontosság, voltak főképen azon tulajdonok, mellyek iránta mindenki szívét szeretettel párosult tiszteletre gyulasztották.

A' nm. magy. kir. udv. Kamara Selmeczen a' kir. főkamagrófi hivatalnál megürült jegyzőkönyvi tisztségre Bauer András ugyanazon hivatali kiadót és első írnot nevezte ki (kir. kinestári tudósítás).

Aradvármegyeinémelly helységekből a' veszélyes súly-nyavalya dühöng mintegy apr. közepétől jun. utóljaig. De Rósa József jeles tudományu megyei főorvos ur példás készsége, ügyes gyógyításmódja és segédeiben értelmes utasítása csak 22öt nem szabadithata-meg, életerejük elgyengülte miatt azon 719 közül, kik e' fekélytől megragadtatva húzamosan szenvedtenek. — Az illető nádor-főhercegi, kir. kamarai és péli ura-

dalmak ingyen segedelme is járult e' csüggesztő betegség megszüntetéséhez, mellyet sörben az ohajtott mennyiségig, a' szegényebbeknél pedig me-leg ételekben is jótékonyan kiszolgáltattak a' szin-lódók számára. A' felgyógyultak mindezért szives köszönetjüket és háláérmöket nyilvánítják ezennel, azon kívül: hogy a' vármegye is a' nevezett főorvos, azon hivatalában serény eljárását, köz-végzetében teljes megelégtelési kijelentéssel fo-gadá.

Az alsó vidékek, mint már irtuk, az idén igen gazdag termésűek. Illyen Horvátország 's különösen Zágráb tájéka is. Az időjárás auguszt 8dikaig, mikorru e' tudósítás kelt, folyvást és minden nemű termékre nézve kedvező volt. Nyári illő meleg, és eső szerencsés váltogatással jár-nak egymásután. Az aratás több év óta nem volt olly bő 's annyira jutalmazó, mint az idén. Illyen a' főzelék-termés is. Burgonya jól mutatkozik. Gyümölcs mindennemű elég van. De minden könt legszebb a' szőlőtermés, melly valóban isteni áldást mutat; 's ha megmarad teljes érhetőségig úgy a' mint mutatkozik, akkor az 1835ki bor hosszú emléket ígérhet magának, de itt is mint jobbadán mindenütt hordó-szükségről panaszkodnak, mert a' tavalyi bor is többnyire a' természetök ászkain hever eladatlanul. Erdély is hasonló bőterméssel dicsekszik, főkép gabona-fajokban, és maléban

ANGLIA.

Az alsóházban július 29én az irlandi egy-ház vitája alatt a' biztosság előtt zajos jelenetek kerültek elő. Shaw ur a' dublini tud. egye-tem követe O' Connell ur beszédére válaszában azt mondá, hogy a' protestans vallás nem ster. fon-tokból, shillingekből és pencekből áll, 's nem is fog sem a' mostani törvényjavaslat, sem a' törvényhozás bármelly tette által elrontatni, ha-nem minden országban, hol csak státusegyház van, pénzzel kell azt segíteni, 's épen ezen a' statustól pénz által segített egyház az uralkodó, v. status-egyház. E' helyzetben van most az egy-ház, mellynek megbuktatására a' dublini tudós követ megesküdtött semmi próbát sem mulas-tani el . . . O' Connell ur (nagy hévvel): „A' tisztes tagot rendre szólitom, mert hamis állítást mondott. (kiáltás: „rendre!“ és nagy zavar.) Ő engem esküszegésről vádol. Rendellenes, követ-től, hazugságokat mondani.“ Ismételt 's erősebb rendre kiáltások közt fölkele Finn ur, és nyil-ványitá igen heves hangon, hogy a' dublini egye-tem igen tisztes és tudós követe igen utálatos rá-galom vétkesévé tette magát. Uj meg nagyobb zavar. Alig állott a' csönd helyre, ismét fölkele Shaw ur és mondá: „A' dublini tisztes és tudós kö-vettudja, hogy midőn e' kifejezéssel él: „hazugság“ — . . . O' Connell ur: „Rendre szólitom“ . . . Erre is-

mét leírhatlan zaj következett, mind a két fél rendre szólítgatván egymást és sok tag egyszerre akarván beszélni sok fáradság után végre csakugyan elsült Bernal urnak, a biztosság elnökének, helyre állítani a csöndet. . . Miután e' zajongásnak vége szakadt, jelenti J. Russell lord, hogy Irland főügyésze aug. 13-án indítványt szándékozik tenni a felhatalmaztatást kíván az irlandi testületjavító rendszabály előterjesztésére. — A' felsőházban július 30-án, a' 28-iki határozás következtében megjelent a' ház korláti előtt Sir Ch. Wetherell Coventry község nevében előadni megjegyzéseit a' testületi rendszabály elvére nézve, — s mint említettük elő is adá nagy részét hosszúságos beszédében, de tikkadása s tikkasztása végett az előbbi napon megszakasztottat 31-iben folytatá s végzé. — A' törvénytudós hosszúságos beszédét a' ház nagyobb része kedvezőleg látszott fogadni. Utána Knight ur, egy másik testület ügyésze lépett a' korlátok elé védeni a' testületek szabadékait.

Az alsóházban ugyancsak jul. 31-én előadta Perrin ur az irlandi testületjavító rendszabályt. Ez úttal kimutatá azon visszaéléseket is, melyek az irlandi mostani testületi rendszerben alapulnak, úgy hogy az nem kevésbé kíván javittatást, mint az angol. A' törvényjavaslatban a' községi választásjog azon birtoki föltételhez van kötve, ha t. i. 20,000 lélekkel bíró városban olly vagyont bír valaki, melly évenként tíz font sterling jövedelmet vagy házbért ad. A' keveslakosságú városokban pedig e' mennyiség felényire szállítatik le. Shaw ur ezen törvényjavaslatot elhalasztatni kívánta, mert a' ház messzebb haladott ülése miatt illy fontos rendszabályra elegendő figyelmet nem képes fordítani most. Egyszer mind ellenzését jelenté e' törvényjavaslat ellen, melly nem csak a' visszaéléseket szándékozik eltörlelni, hanem az egész régi irlandi testületi rendszert elrontani, pedig annak főczélja a' status-egyház föntartatása Irlandban. („Oh, Oh,“ a' ministeri padokon.) J. Russell lord ellenzegült az elhalasztásnak. „A' testületjavítás valamennyi nagy elvei ugymond már eléggé meg vitatva s alapítva; egyetlen pont, mellyet ezen új rendszabályra nézve megvizsgálni kell, azon kérdés: valljon az angol és irlandi városközségek közti különbségek igazolják e az irlandi törvényjavaslatban felállított eltéréseket az angoltól? De nem látom által okát, miért kellene, miután Anglia részesült a' testületjavítási jótétben, ugyanazon igazságot a' testvérszigettől megtagadni. (Tetszés az irlandi követek részéről.) Akármit gördít ellen a' dublini egyetem tisztos tagja, még van szükséges időnk a' törvényjavaslat vitatására, s ha ezazon sorsra jutna, hogy

egy másik helyen ez is szintolly keményen támadtatnák meg, mint az angolhatóság törvényjavaslat, reménylhetőleg fog ollyan irlandi ügyvéd találkoznai, ki azt ama' ház korláti előtt megvitatandja. (E' czélzás Wetherell ur szaválására a' felsőházban harsány kacajra bír a' ministeri oldalt.) Végre Russell lord a' javaslat haladéktalan elfogadására jelenté tökélett szándékát. O' Connell hasonlóan ellenzegült az elhalasztásnak, s teljes megegyezését nyilványítá a' jelen törvényjavaslat elveivel, mellyért a' ministerségnek Irland nevében köszönetet is mond. E' rendszabály ugymond első próba az irlandi népet azonítani vagy összeolvasztani Angliával (tetszés). Én biztosan azt állítom, hogy e' törvényjavaslat Irlandban köz elégtűlést fog okozni, s egy évfolyás előtt meg szünendének azon vallási villongások, melyek alatt olly régóta nyög hazám. Itt is közbe akarák gördíteni a' status-egyházat, s azt kiáltozák, hogy veszélyben forog az, pedig a' rendszabály tisztán igazgatási. Végre a' rendszabály csakugyan szavazás nélkül olvastatott föl legelőször. — Morpeth lord engedelmet nyert törvényjavaslat-behozásra, mellynél fogva Irlandban a' csendzavarások és háborítások jobban elmellőztethessenek. Mire O' Connell azt nyilványítá, hogy e' rendszabály Irlandot közönségesen meg fogja nyugtatni. — A' felsőházban aug. 1-jén Knight beszédje után, fölkel Winchilsea. s arra kérte a' kincstár első lordját: „Anglia becsületeért“ állana el a' (hatóságjavító) törvényjavaslatról, mert a' ház az imént hallott előadás után azt teljességgel nem fogadhatja el. Mire Melbourne lord: aug. 3-án biztosságot fogok kérni a' törvényjavaslat miatt.“ Winchilsea lord: „Én pedig felírást fogok indítványba hozni a' koronához a' végre, hogy a' biztosoknak adott utasítások másolatjai a' ház elibe terjesztessenek.“ Newcastle herczeg: „Megegyeznek e' abban a' miniszterek, hogy kihallgattassanak a' Wetherell ur által kívánt tanúk?“ Melbourne lord: „Teljességgel nem.“ Newcastle herczeg: „Jól van, tehát én azt nyilatkoztatom, hogy soha önkénynek hasonló tettét nem láttam. A' törvényjavaslat olly igazságtalan, olly káros az ország intézvényeire nézve, hogy a' király ministerei véleményem szerint vád alá tételre méltók s ha ezt a' nemes lordok közül senki sem fogja tenni, én kezdem meg.“ Brougham lord néhány megjegyzései után az ülés elhalasztatott. Öst. Beob. —

Midőn néhány hét előtt Sir Ch. Grey a' Canadába küldött biztosak egyike esküjét letévé a' király kezébe, a' ministerség iránt bizodalatlanságot jelentő intéssel bocsátá el őt a' király, mit minden ministeri lap alkotmánytalannak jelelt ki, s még maga a' Times is gúncsolt. Most

az orangista Dublin-Evening-Mail hasonló nyilatkozását jelenti a' királyi kedvetlenségnek. Midőn tudnillik F. Stanhope-ot ő fölsége sz. Patrikrend vitézévé csapá, következő igen kemény hanggal mondott szókat intéze hozzá: „Sir! Örömemre szolgál ugyan Önt felruháznom vitézi méltósággal, minthogy Önt gyermeksége óta ismerem 's atyja a' saegény Harrington lord iránt mindig igen sok tekintettel voltam; meg kell azonban mondanom, hogy azon mód, mellyel Ön ki-neveztetése javasoltatott, — jól jegyezze meg — alkirályom (Mulgrave l.) által javasoltatott, olly vakmerő sérelem volt, minővel valaha monarchát csak illethettek.“ — A' tudósító lap a' jelenvolt Cumberland hg, Albemarle gróf 's a' t., 's maga Stanhope ur tanuságára hivatkozik. Mi által a' király világosan kimutatja, hogy nincs ministereivel, sem rendszabályaikkal megelegülve. —

A' felsőházban aug. 3kán sok kérelem nyujtatott be mind a' testületi törvényjavaslat ellen, mind mellette. Stranford lord engedelmet kér néhány megjegyzést előhozhatni ezen kérelmekre. Melbourne pedig anélkül, hogy a' ns lord szavaira ügyelne, fölkel 's mondja: „Kivánom mylordok, hogy a' ház napirendre menjen által“ (tetszés a' ministeri padokon; harsány kiáltás: „Nem, nem!“ 's élénk mozgás az ellenzés padjain.) Melbourne lord szavát emelve: „Kivánom mylordok, hogy a' ház napirendre térjen, azaz, hogy biztossággá váljék a' testületi törvényjavaslat iránt, én kész vagyok gyámítani indítványomat“ (ujfélbenszakasztás az ellenzési oldalról 's még heveseb kiáltozás: Nem, nem!“.) Brougham lord szólni akar, de szavát kimagyarázhatlan zaj fojtá el; a' ház egy ideig olly zavart és zajgást mutat, minő e' különben csöndes és illedelmes gyülekezésben egészen szokatlan. Melbourne lord ismét fölkel nyugalmasan, 's mondja: „Mylordok! Azon politikai vitás kérdések közepett, mellyek az országot öt év óta izgásban tartják 's melly, mint félek tőle, még nincsen lecsillapodva, nagy megnyugtatósomra szolgálna, ha remélhetném, hogy uraságtok azon rendszabályokat, mellyeket uraságtok elé szándékom terjeszteni, teljes egy véleményűséggel fogják elfogadni.“ A' minister említi ezután, hogy a' rendszabály elvét az alsóház vita nélkül fogadta el, 's reményét fejezé ki, hogy a' felsőház is elfogadja. Ezen indítvány ellen fölkel Carnernon gróf, 's indítványul hozta föl, hogy mielőtt a' ház biztossággá változnék e' tárgy ügyében tanukat hallgasson ki korláti előtt a' törvényjavaslat ellen benyujtott kérelmek támogatására. — Winchelsea gr. meg más indítvánnyal jött elő, mellynél fogva a' ház készségét ajánja ugyan minden testületjavító rendszabály elfo-

gadására, de olly rendszabályt, melly a' testületek alkotmányszerű jogát megsemmítene, nem fogadhat el. Azon megjegyzésre, hogy előbb az első indítványról kell szavazni, a' gróf az övét visszavette. Erre Brougham lord hosszú de derék beszédet mondott a' törvényjavaslat mellett, Lyndhurst lord pedig ellene. A' törvényjavaslat mellett szóltak még Radnor gr., Lansdown marq., Duncannon lord, Plunkett lord, 's Ripon gr.; ellene pedig Wharnclyffe gr., Harwood gr., Newcastle és Wellington hgek, kik a' tanúk kihallgatását sürgették. Fölkelt utánok Melbourne lord 's lényegesen következőleg hallatá magát: „Csak mélyen sajnálhatom, hogy uraságtokbanennyire megcsalokoztam, jövendőre soha sem fogok többé értekezésekbe bocsátkozni ollyakkal, kiknek nem szándékjuk, vagy nincs hatalmokban megtartani az összebeszélés által végzettet. Am vegyék azon ns lordok, kik e' viselkedet igazgatói, a' tanuvallatás vezérletét maguk által, én e' halasztás által visszajesztetni magamat nem hagyandom. Én helyemen fogok maradni, 's teljes erőmből mindent elkövetni, mi a' törvényjavaslat haladását, és a' hon java előmozdítását eszközölheti (halljuk! halljuk!) Mylordok! a' tudós ügyvéd uraságtok korláti előtt (Sir Ch. Wetherell) azt mondotta, hogy e' törvényjavaslat uraságtok háza megsemmíttetését vonandja maga után, 's valóban, mylordok, ez ugyan megtörténhetnék. Illa dies utramque ducet ruinam. Mylordok, minden tudja, ki ezen a' tudós ügyvéd által idézett helyet ismeri, hogy az öngyilkolásra vezet (hangos tetszés.) Mylordok öngyilkolásra czélok, 's annyiban én is teljes azon értelmű vagyok a' tudós ügyvéddel, hogy ha uraságtok az általa e' tekintetben adott tanácsot követik, azáltal a' felsőház megsemmíttetése csak ugyan megtörténhetik.“ (Hangos hosszantartó tetszés.) szavazáskor 124 volt a' tanukihallgatás mellett, 54 ellene 's így a' ministerek által behozott törvényjavaslat ellen. — Brougham lord ezután azt javaslá, hogy másnap 11 órától 7ig ülés tartassék, miért is az ügyvédek más napra 11 órára a' ház korláti elé idéztettek. — Az alsóházban ugyan e napon a' kincstár kancellárja jelenté, hogy a' nyugot-indiai kárpótlási kölcsön kedvező föltételek alatt megkötöttet. Ugyan ez ülés alatt J. Russell lord a' nagybritanniai és irlandi katonaság megkevesebbítését hozta indítványba mind a' mellett, hogy más országokban folyvást szaporítják. — (Ös. Beob.)

FRANCZIAORSZÁG.

Marseilleből jul. 28ról írják, hogy a' cholera-ban elhaltak száma tetemesen öregbült, 's utóbbi napokban annyira szaporodott, hogy a' lakosság egészen elcsüggedt, 's több mint fele ki-

költözött a szomszéd falukra; 's a' kik el nem távozhattak, vagy helyet nem találtak, a' szabad ég alatt tanyáznak. Toulonban a' betegség valamivel enyhül már. — C. Jul orvos arra teszi az embereket figyelmesekké, hogy a' hasonszenvigyógy-mód (Homoeopathia) által igen szerencsésen űzhet ni el a' betegséget, de Marseilleben senki sem hallgat rá. Az orvos Németségára mutat, hol a' Homoeopathiát olly nagy szerencsével használták a' cholera ellen. —

A' Gazette des Tribunaux hosszasan leírja a' pokolerömvét, melly leírás noha részletesebb mint a' mellyet már adtunk, de azzal teljesen meg-egyező. Az erömu közelebb vizsgálatából kiséül, hogy azon nem dolgozhatott csak egy ember, hanem fölállítatására asztalos, lakatos és erömvész volt szükséges. (Az asztalost, mint tudjuk, már elfogták.)

A' marseillei cholera igen megzavarta a' vidéket, 's orvosait. Sokan hiszik ragályosságát, sokan nem; szintilly ellenkezők a' javasolt gyógyszerék is. A' Gazette rumot és erős szeszest italokat ajánl, a' Semaphore ezen szert átaljában halálosnak állítja. Következő komor-dévaj jelentés látszik feloldani a' rejtélyt: Bouilly ur, orvos, sebész, bábamester, hasonszenvész (homoeopatha) szemész 's a' t. Franciaország mind a' három orvosi karánál, (Parisban, Montpellierben, és Strassburgban) több tudományos munka szerzője 's a' t. megmutatja 's magyarázza öt frankért, mi a' cholera, 's megtanít, mikép kell attól minden időben, 's mindenütt bátorsággal őrizkedni. "A' gonosz sok áldozatot elragadott, 's minthogy hirtelen elterjedt, a' hatóság minden rendelkezit megelőzte. Azonban már enyhül, 's a' jól elrendelt betegápolás sok derék orvos és gyógyintézet mellett (300 önkénytes betegápoló) remélhetni nem sokára egészen megszünendését, mit a' száraz idő is tetemesen fog elősegíteni.

Strassburgban aug. 6kán következő telegraphi jelentést hirdettek ki: „Paris, aug. 6. délután 4 órakor: A' belminister Alsórajna ispánjához. A' tegnapi gyásztisztelet legnagyobb renddel és fényvel ment véghez. A' királyt mindenütt élénk lelkesüléssel fogadják. Ma a' Notre-dame egyházban Tedeum tartatott. Minden legnagyobb rendben ment. A' király családotul a' tüleirákba visszatért —

A' Moniteur meghozta már a' kormány által a' követháznak a' sajtó kicsapongási, vét-segei 's a' t. ellen előterjesztett öt czimből álló törvényjavaslatokat; következők azok: „1. czim: A' gonosztétekről, vétsegekről, tullepésekről: 1. czikk: Minden a' király személye ellen elkövetett sérelem akár az 1819 majus 17ki törvény 1. cikkjében kifejezett eszközök által, akár más

valamelly nyilvánítás által, merészlet a' status bátorsága ellen, 's a' ki annak vétkesévé teszi magát, az fogsággal és 10,000tól 50,000 frankig terjedhető bírsággal bünhődjék. 2. czikk: A' ki ugyanazon eszközök által a' király személyét vagy tekintetét nevetségessé akarja tenni, fogsággal, melly hat hónaposnál kevesebb nem lehet, de több se öt évesnél, és 500tól 1000 frankig terjedhető bírsággal bünhösztessék. 3. czikk: Tilalmas a' kormány tétei bírálásában említeni a' király nevét 's akár egyenesen akár mellékes célzással abba keverni. A' tilalom megszegte egy hónapos bezáratástól egy évesig, 's 500 franknyi bírságtól 5000 franknyig büntetetik. 4. czikk: A' király kormánya alakjának (forma) 's elvének minden megtámadtatása ugyanazon eszközök által, mikép ezenalak és elv az 1830-ki alkotmányos charta által megállapittatnak, minden egyenes, vagy mellékes felszólítás annak megmástitására, merénylet a' status bátorsága ellen 's ki tettesévé bünyösül, az fogsággal, és 10,000tól 50,000 frankig terjedhető bírsággal bünhődjék. 5. czikk: Ki ragaszkodását akár-milyen más kormány-alak iránt nyilvánosan kijelenti, akár az által, hogy republicanus saját-ságot ölt magára fel, akár emiránt ohajtását, reményét vagy fenyegetését fejezi ki a' monarchiai alkotmányos rend ellen, hat hónapos bezáratástól öt évesig, és 500tól 10,000 frankig terjedhető bírsággal fenyíttessék. 6. czikk: Akárki az 1832 april 10iki törvény által száműzött családnak, vagy bárkinek másnak, mint I. Lajos-Fülöpnek és maradékinak tulajdonit Franciaország királyszékére jogot, vagy ki ohajtást vagy fenyegetést fejez ki, hogy a' királyszék-ből letett család visszakerül, hat hónapos fogságtól öt évesig, és 500 frank bírságtól 10,000ig fenyíttessék. 7. czikk: Az eddig fenálló sajtótörvények ezentul is teljes erejük maradnak mindenben, mi e' jelen törvénnyel nem ellenkezik. E' büntetések visszabukás vagy második vagy további ismétlés 's elíteltetés esetében, mindig a' legnagyobb bírság kétszeresítésére magasítottak; 's ha időszak-írások a' vétkesek, az illetőkre négyszeresen is rovassanak. 8. czikk: Tilos lesz ezentul olly pénzbeli aláírásokat nyitni, vagy nyilvánosan hirdetni, mellyek célja megsemmíteni a' törvényes elítélések hatását. E' tilalom átlépte fegyleg (correctionell) bezáratással fenyíttessék egy hónaptól egy évig, és 500tól 5000 frankig emelkedhető bírsággal. 9. czikk: Ugyanazon büntetés alatt tilos akár ítélet előtt, akár után, az esküttek neveit kihirdetni, vagy tanácskozásaikról tudósítani. —

II. czim: A' hírlapok és egyéb folyóiratok szerkesztőjiről. 10. czikk: Az 1828. jul. Siki

törvény Sik cikkelye következtében köteles a' hirlap, vagy más folyóirat szerkesztője hirlapja mindenik számát magán a' szerkesztvény eredetijén aláírni. Minden előre, vagy fehérül (in bianco) e' végre adott aláírás fogsággal fenyttesék egy hónapostól egy évesig és bírsággal 500 franktól 3000ig. 11. cikk: Minden lapszerkesztő köteles a' beiktatási költség-lefizetés mellett fölvenni lapjába azon fölvilágításokat 's igazításokat, mellyeket a' kormány a' lapjában említett dolgok iránt hozzá küldend. Vonakodási esetben fegyleg (correctionell) fogsággal bünhöztessék egy hónaptól egy évig, 's bírsággal 500 franktól 5000ig. 12. cikk: Törvényes üldözés esetében mindig köteles legyen a' szerkesztő a' vádlott cikkely szerzőjét, vagy szerzőjét kivalítani. Ha vonakodik, ezen tettért egyedül bezáratással bünhődjék egy hónaptól egy évig 's bírsággal 1000 franktól 5000ig. 13. cikk: Valamely szerkesztőnek gonosztett vagy sajtóvétség miatti elítélteésekor, a' hirlap vagy folyóirat kiadása az egész büntetésidő alatt csak más szerkesztő által történhetik, ki valamennyi, a' törvény által parancsolt kívántatósággal bír. —

III. czim: A' rajzokról, rézmetszetekről, kőedzetekről 's példajelekről (emléme) 14 cikk. semmiféle rajzot, rézmetszést v. kőedzvényt, jelt, bármilly legyen is az, nem szabad Párisban a' belminister, a' megyékben pedig a' megyeispán előleges engedelmé nélkül kiállítani v. eladni. Megszegési esetben a' rajzok 's rokonai elkoboztatnak, a' közretevő pedig fogsággal bünhődik, egy hónapostól egy évesig, és bírsággal 100 frankostól 1000ig; fönmaradván ezenkívül azon törvényes üldözés, mellyre a' mondott tárgy kihirdetése, kitétele, vagy eladatása hatalmaz. —

IV. czim: A' játékszinekről és szindarabokról. 15 cikk: Akár Párisban, akár a' megyékben bárminő játékszint, vagy színházat, Párisban ugyan a' belminister, a' megyékben pedig az ispán előleges engedelmé nélkül fölállítani nem szabad. Hasonló engedelem kívántatik minden szindarab-előadásra is. E' cikkely áthágta fogsággal bünhöztetik egy hónapostól egy évesig, 's bírsággal 1000 franktól 5000ig, fönmaradván egyébíránt ezentul még a' törvényes üldözés vagy kereset is, mellyre az előadott darab hatalmaz. 16. cikk: Nyugtalanági, botránkoztatási, törvény-, rendelés- vagy rendszabály-átlépési esetben, a' játékszín vagy színház-fölállításra 's a' szindarab-előadásra kapott engedelem visszavétethetik. Az ezen 's fölebbi cikkelyben foglalt rendeletek a' fönálló játékszinekre is alkalmazhatók. Különös rendelések fogják ezenkívül a' játékszinek rendőrségét meghatározni. —

V. czim: A' törvényes pörlésről 's ítéletről. 17. cikk: A' statusügyességnek szabad legyen a' vádlottat az 1831. april 8iki törvény értelmében egyenesen a' közszek (Assisenhof) elé idézni, még akkor is, midőn az illető tettes irományok, rajzok, rézmetszetek, könyvnyomatok, vagy jelek előlegesen vétettek volna is el. Ez utóbbi esetben azonban az idézést csupán akkor szabad megtenni, miután a' vádlottal az elvételről szóló jegyzőkönyv közöttetett. 18. cikk: Az illő módon megidézett vádlott vagy személyesen tartozik megjelenni, vagy különös meghatalmazottja által. Ha vannak okai az ítélet-elhalasztásra, azokat a' törvényességnek előterjesztheti, melly azokat el is fogadhatja, v. vissza is vetheti. Minden esetben, akár megjelent a' vádlott, akár nem, akár elfogadja a' törvényszék a' kívánt elhalasztást, akár nem, a' végső ítélet mindig elhatározó 's végső marad. A' vádlott részéről semmi kifogás nem fogadtathatik el, hanemha megmutatta, hogy törvénytelenül vagy hibásan idéztetett meg. Ez esetben a' kifogást az ítélet bejelentése után legkésőbb tíz nap alatt kell megtenni. 19. cikk: A' följobbvitel közbenjáró ítéletekre csak a' végső ítélet után történhetik 's ugyanazon időben kell a' végső ítélet följobbvitelével kijelenteni. Előbb kívánt följobbvitel a' közszeket nem oldja fel az ügy végső elítélése alul. 20. cikk: Ha akkor, midőn a' statusügyesség panaszt tesz, a' közszek ülése nem tartatnak, 's nem nyitattik meg más ülés rövid idő alatt, az első elnök gyámított rendelés által rendkívüli közszeket alakítson. Ezen rendelés az eskütteket, a' büntető törvénykönyv 388ik cikkje értelmében, nyilvános által fogja előszabni, 's azon tanácsnokot kijelelni, kinek előlülnie kell. A' megyék főhelyein, hol nincsenek királyi törvényszékek, az elsőbírósaú törvényszékek elnökei, elnökei egyszerűs mind a' közszeknek is, ha az igazságminister vagy az első elnök mást annak nem nevez ki. 21. cikk: Az előbbi törvények rendeletei, mellyek e' jelen törvényvel nem ellenkeznek, mind alakjukra, mind tartalmukra nézve ezentul is teljesen hajtassanak végre. —

A' követház ülésében aug. 4kén, mellyet duc de Broglie hosszas, 's az imént előadott törvényjavaslatok iránt tartott bévezető beszéddel nyitott meg, az igazságminister többrendű törvényjavaslatot terjesztett elő, mellyeknél fogvást az esküttezek másképp rendeztetnek 's azon mód határoztatik el, mikép kell a' vádlottak nyakassági 's ellenszegülési eseteiben törvénykezni. — Azután pedig a' gyilkos merészlet által elhullottak özvegyeinek és árvájának tetemes nyugpénz megadatása ajánltatik. — Valamennyi ellenzési lap kikel a' sajtótörvényjavaslat ellen. A' National egyenesen kimondja, hogy az előleges

censura kedvesebb volna, mint ezen törvényjavaslat, melly csak a' perlési és birói önkénynek tár tág mezőt. A' Messenger, Journal du Commerce, National, Reformateur és egyéb ellenző lap nyomtatóinak, kiknek sajtóintézetjük a' szerkesztés-helyén volt, hírül adatott, hogy három nap alatt sajtóikkal 's a' t. e' helyet hagyják el, különben sajtóostul, betűstül 's mindenestül le fognak pcséltetni.

A' Moniteur aug. 7kén hosszas cikkelyt közöl a' Te Deumról, melly Paris fő sz. egyházában tartatott. A' király délután 1½ órakor indult oda lakából egész családja kíséretében. Lovas nemzeti őrcsapat vevé őt körül, 's két osztály vasas. A' Notre-dame székes-egyház ajtajában a' párisi érsek beszéddel fogadta őt, mellyre a' király is felelt. A' beszédek végével a' papság előmente után az egyházba lépett az egész kir. család kíséretestül. Jelenvoltak az ünneplésen a' pairek és követek 's a' kül hatalmak követei, a' nemzeti-ország vezéri teste Lobau marsallal együtt. Ezekon kívül még számos tisztviselő. Az egyház szőnyegekkel 's háromszinű diadalmi oszlopokkal volt ékesítve. A' hangázkart Paris legjelesb művészei képezték. A' Domine salvum fac Regem! után az érsek áldást osztott, 's midőn a' kir. család ismét a' papság előmente mellett visszatért, harsány kiáltások töltötték be mind az egyházat, mind környékét mindaddig, míg a' király a' tüliériákba visszatért 's ért. — A' gyászünneplések aug. 5kén mentek nagy pompával véghez. — A' menet a' bastilletértől indult meg álgyudurrogások alatt. A' katonaság, nemzeti őrség 's néző nép száma töménytelen volt. A' gyászkocsik közt első volt a' tizenhárom éves Remy Luiz Jozefac, fehér posztóval borítva, 's fehér lovaktól vonatva, 's fehérbe öltözött lánykáktól környezve. Utána a' 44 elhullottak ugyannyi gyászkocsija. Utolsó vala közöttük Mortier marsalé, mellyet négy marsal vett körül, 's fija követett. A' koporsóra voltak tűzve a' marsal czimerei, 's azon ütközetek nevei, mellyekben jelen volt, 's ezek fölött háromszinű zászlócskák lobogtak. A' gyászlepel szögletit Molitor, Gerard, Grouchy, és Duperré admirál, (valamennyi marsal) követték. A' gyász kocsi után szolgák ballagtak selyem vánkossokkal, mellyeken a' marsal kardja és vitézrendei voltak. Ezekután valamivel távolabb harcziparipája fekete, esüst csillagos himzetű leplezetben. A' gyászkocsik után mentek a' ministerek egymint Guizot, Humann, Persil és Duchatel statustanácsosok, a' kamarak, törvényszékek igazgatóji és tudományos testületek küldöttségei, végre munkások küldöttsége egy zászlóval, mellyen e' fölírás vala olvasható: Éljen az alkotmány, Éljen a' szabadság! Az egész menetet nemzeti őrcsapatok

és sorkatonaság rekeszté. Egy és fél órakor ért a' menet az Invalidok egyházába, hol a' gyászmisést a' párisi érsek tartotta a' király 's egész udvar jelenlétében, melly után Laudrien abbé gyászbeszédet mondott, melly alatt minden perczen egy egy álgyulövés esett. Délután 5 órakor mindennek a' legnagyobb rend és csendben vége volt. —

SPANYOLORSZÁG.

Barcelonában ismét nyugtalanság ütött ki. Julius 25ke estéjén azon téren, hol a' bikaviadalo-
kat szokás tartani, egyszerre fölzudult a' nép azon okbul, hogy a' bikákat nem találja elég szilajoknak 's a' viadal nem nyújt semmi érdek-
ket a' nézésre. Nem sok meggondolás kelle; az összegyűlt sokaság tömegestül odahagyá a' viadalt és szörnyű lárma közt a' klastromok ellen indult azokat rendre gyujtogatni. Kevés idő mulva hat klastrom állott lángban, a' domonkosiaké t. i., a' sarus és sarutlan carmelitaké, capucinusoké, sarus augustinianusoké 's a' mezitlábás trinitariusoké. Sok szerzetes életét veszté, a' többit az előjáróság hamarjában részint Artazanasha, részint Monjuich várba viteté a' nép dühe elől. Később katonaság állott ki a' rend visszaállittatására, de más nap ismét új mozdulatok mutatkoztak és pedig a' gyárak ellen, mellyekben erőművek végzik emberek helyetta' munkát. Szerencsére a' hatóság jókor utját állá a' támadóknak, 's a' szándéklott rombolás meggátoltatott. Hasonló zajongásokról tudósítanak Murciaiából és Valenciából is. A' saragossai minapi támadást több levelező egyenesen francia bujtogatásnak tulajdonítja. Madrid szinte nyugtalan, de még nyilvános zajra nem került a' dolog. A' Gazette de France, melly leghamarébb kapja hí-
rét a' carlosi sereg munkálatinak, d. Carlos fő hadiszállását jul. 29iken Bernedora teszi, melly egy pár óra járás Logronotul, hol Cordova 25ike óta minden seregestül tanyáz. A' carlosi seregek, ugymond, égnek a' kivánságtól, hogy elleneikkel mentülelőbb mérközhessenek. — Madridbol d. Francisco infans hitvesestül elutazott Valencia felé, mint mondják, tengeri fürdés-használás végett. — Az öreg Palafox general végre, ki tavaly nyáron-fölségárlási gyanu miatt elfogatván, azóta folyvást foglyul tartatott, a' napokban szabadságát visszanyeré. Az egész ellene intézte-
tetett gyanupör egy ministeri lajstromon épült, mellyet bizonyos Aviraneta nyugtalankodónál találtak, holmi más zendítő irományok halmazában. Palafox e' lajstrom felől, mellyben ő a' sereg fővezéreül volt kijelelve, semmit sem tudott, 's a' királyi ügyvéd már most maga sürgeté az öreg generalnak szabadon bocsáttatását. A' tudósító keményen kikel a' méltatlan bánás ellen, mellyel az öreg generalt, Saragossának halhatatlan vé-

delmezőjét, illy csekély gyanualap miatt, esztendőhosszig fogságban sanyargaták; 's mind ennek, ugymond, nem Ferdinand korlátlan uralkodása alatt, nem Zea fölvilágosult despotismusa alatt, hanem az ugy nevezett országos szabadságok paizsa alatt, az igen jeles Estatuto-real 's a' még jelesebb Martinez de la Rosa parancsa következtésében kelle történnie. Öst. Beob.

Bizonyos idő óta Madridban 's más népesb városokban erős hitelre kap azon híresztelés a' kormány ellen, mi szerint az folyvást titkos alkudozásban állana d. Carlossal 's most már nem is annyira ennek hada ellen, mint inkább a' liberálisok merényleti ellen törekednék. Több rendű levelező épen e' gyanúnak tulajdonítja a' közelebb történt 's még történhető nyugtalanságokat. A' Messenger szinte illy értelemben levelet közöl Behobieből Irun mellől, olly megjegyzéssel, hogy ha ennek tartalma nem egészen való, a' későbbi kifejlés majd ugy is megczáfolja. A' levél így szól: „Behobie aug. 1-jén: Látszik szerkesztő ur jól van értesítve, minő vélemény keletkezik legujabban a' kormány ellen Madridban; azonban mind szerkesztő ur mind levelezőji távol vannak csak gyanítani is valójában azon megalázkodás lépcsőjét, mellyre ama' kormányi urak d. Carlos ellenében aljasodtak. Madridban ezt most kezdik tapogatni, mi pedig itt meggyőződve vagyunk felőle, mert saját szemünkkel látjuk, mint járnak neknek a' biztosok d. Carloshoz leg-hízelgőbb ajánlásokkal azon kül v. ürügy szín alatt, hogy küldetésök csupán a' polgárháboru megszüntetését czélozza. Zumalacarreguy halála előtt Toreno a' kabinet nevében d. Carlosnak esztendőnként 2 millio frank nyugdpénzt ajánlott, 's a' trónbul kirekesztő törvénynek (melly d. Carlost és családját a' spanyol koronától örökre kizárta) visszavételését is megígérte, ha megegyeznék abban ö hgsége, hogy a' további hadjátékkal fölhagyjon, 's Olaszországba vagy Angliába vonuljon, ott maradandó, míg a' természet folyama ugy nem hozza, hogy törvényszeres jogait ujra követelhesse. Megígértetett: hogy esküvel fogadandja a' regenskirályné leánya nevében, a' négy fölkel tartomány minden jogainak és szabadságainak szentül föntartatását; megígértetett: hogy mindentiszt, ki d. Carlos táborában szolgál, az egyezés után is megtartja hivatalát. Miután d. Carlos ez ajánlatokat büszke megvetéssel visszautasítá, nem vala más ut és mód, mint türedelmesen bevárni, mi sikere lesz a' bilbaei ostromnak. Megtörtént ez ugy a' mint csak lehetett kedvező; a' bajnoki védelem híre megérdemlé, hogy uj lelket öntsön a' csüggedtekbe, 's ujlag fölébressze a' becsület fogalmát azokban, kik még arra képeseknek ta-

lálkoznak. Úgy látszik azonban sem Amarillas, sem Toreno vagy társaik nem tartoznak az illyeknek sorába, mert ime három napja, és pedig a' 16kán Mendigorriánál kivitt dicső győzdelem után, hogy ujra biztos ment itt erre Veran keresztül bátorsági utlevéllel a' spanyol consultól, 's teljes hatalommal a' kormánytól, ajánlást tenni don Carlosnak, hogy fíjját a' kis királynéval összeházasítsa, maga pedig az eljegyzés napjától kezdve Spanyolországot mint regens kormányozza. Megújított az ígért a' négy fölkel tartomány szabadságainak föntartatása 's a' carlosi sereg tisztjei iránt is; mi több javaslatba tételék: minélfogvást a' két tábor, a' carlosi t. i. és krisztinai egyesíttessék, hogy ezen hatalom által azon hazafiakat lehessen megigázni, kik az országlást fölforgatással kezdik fenyegetni. A' fölhatalmazáson, mellyet e' biztos magával hozott, Toreno neve 's a' kormánytanács jóváhagyása szemlélhetők. Így ezen urak nem csak az ügyet árulák el, mellyet nemzetinek neveztek, hanem még sokkal gonoszabb hitszegést követtek el a' kamarák ellen, mellyek egy betűt sem tudnak mind arról, mi e' titkos, gyanus összejövetelekben történik, 's mind ez csupán azért, hogy a' most határozott színben folyó polgárháboru egészen más háboru nemévő változthassék, mellyben barátok és ellenségek anyi csatateren harcoljanak, a' mennyi város van az országban. Ne higye Ön, hogy mind ez, a' műirok, pusztá üres hír, vagy alaptalan gyanuvád olyanok részéről, kik a' ministerségnek nem baráti; nekem könnyű lenne rendre fölszámlálni keresztés vezetékneveiket mind azon személyeknek, kik ezen ugynevezett titokba bensőbbleg avatvák; 's négy, öt nap mulva megírom az alkudozás sikerét.“

O R O S Z O R S Z Á G.

Kjachtából írják China széléről, hogy az orosz parancsára iskola nyitattott meg ottan a' chinai nyelv könnyebb megtanulására. Eddig a' chinai nyelv nem tudása nagy akadály volt a' kereskedésben Russzia és China közt, sőt gyakran káros következtésekkel is egybe volt kapcsolva. Ez intézet a' külső ügyek osztályához fog tartozni és a' kjachtai vámtisztóság ügyelése alatt állani. A' tanulás-idő négy évre van kiszabva 's a' tanulásban minden rangu orosz, ha a' keleti görög egyházhoz tartozik, ingyen részesül. Azok, kik tanulások után az intézetben három éviga' kjachtai kereskedésnek a' chinai nyelv-tudással hasznos szolgálásokat tesznek, még némi kedvezésekben is fognak részesülni. A' tanítás-díjak fizetésire és az iskolaépület-fölállításra a' kormányon kívül a' kjachtai kalmárság 's egyes kalmárok is tetemesen adakoztak. —